

Kinga Konieczna

Uniwersytet Gdański

kinga.konieczna@ug.edu.pl

ORCID: 0000-0003-1886-2963

<https://doi.org/10.26881/gsp.2022.1.04>

Aktualności z działalności Haskiej Konferencji Prawa Prywatnego Międzynarodowego

Prawo prywatne międzynarodowe odgrywa obecnie fundamentalną rolę w transgranicznym obrocie prawnym. Postępująca globalizacja, rozwój handlu międzynarodowego i rosnące znaczenie nowych technologii dodatkowo uwidoczniły wartość tej dyscypliny oraz jej doniosłość dla znoszenia barier oraz dla wyzwań prawnych związanych z przenikaniem się różnorodnych systemów prawnych, politycznych i ekonomicznych. Okoliczności te miały również wpływ na kierunki działalności Haskiej Konferencji Prawa Prywatnego Międzynarodowego (HKPPM) – organizacji mającej nieoceniony wkład w harmonizację międzynarodowych regulacji prawnych¹.

Początki HKPPM sięgają 1893 r., kiedy z inicjatywy wybitnego holenderskiego prawnika Tobiasza Assera (wyróżnionego Pokojową Nagrodą Nobla w 1911 r.), zainaugurowano Pierwszą Dyplomatyczną Sesję Haskiej Konferencji Prawa Prywatnego Międzynarodowego. W 1955 r. wszedł w życie statut, mocą którego HKPPM uzyskała status organizacji międzyrządowej. Na przestrzeni kolejnych lat organizacja na bieżąco starała się adaptować do zmieniającej się rzeczywistości prawnej i politycznej. Jednym z tego przejawów była zmiana statutu, mocą której umożliwiono uzyskanie członkostwa regionalnym organizacjom integracji gospodarczej. Dzięki takiemu rozwiązaniu, do konferencji prócz państw członkowskich, od 3 marca 2007 r. należy również Unia Europejska².

¹ Haska Konferencja Prawa Prywatnego Międzynarodowego wraz z Komisją ONZ ds. Międzynarodowego Prawa Handlowego (UNCITRAL) i Międzynarodowym Instytutem Unifikacji Prawa Prywatnego (UNIDROIT), ze względu na pogłębianą współpracę oraz aktywną działalność na rzecz harmonizacji prawa prywatnego, bywają określane jako „trzy siostry prawa prywatnego międzynarodowego” (*three sisters of private international law*), zob. W. Brydie-Watson *The three sisters of private international law: an increasingly cooperative family rather than sibling rivals* [w:] *The Elgar Companion to the Hague Conference on Private International Law*, red. T. John, R. Gulati, B. Koehler, Cheltenham, UK / Northampton, MA, USA, 2020, s. 23.

² Decyzja Rady z dnia 5 października 2006 r. w sprawie przystąpienia Wspólnoty do Haskiej Konferencji Prawa Prywatnego Międzynarodowego (Dz. Urz. UE L 297, s. 1). Ponadto, 66 innych państw nie jest wprawdzie członkami HKPPM, lecz sygnowały one, ratyfikowały albo przystąpiły do co najmniej jednej konwencji przyjętej przez tę organizację, lub są na drodze do uzyskania członkostwa. Zob. *Other Connected Parties*, <https://www.hcch.net/en/states/other-connected-parties> [dostęp: 4.07.2021].

Celem statutowym Haskiej Konferencji Prawa Prywatnego Międzynarodowego jest praca na rzecz postępującej unifikacji zasad prawa prywatnego międzynarodowego³. Realizowany jest on poprzez stałe struktury organizacyjne, które w ciągu ponad 127 lat działalności systematycznie adaptowały się do zmian zachodzących w świecie, zapewniając efektywne funkcjonowanie organizacji. Kluczowe ogniwo struktury organizacji stanowi Rada ds. Ogólnych i Politycznych (*Council on General Affairs and Policy*) składająca się z przedstawicieli wszystkich członków konferencji. Przedmiotem dorocznych obrad jest wyznaczanie aktualnych kierunków organizacyjnych HKPPM oraz harmonogramu prac planowanych w przyszłości. Realizowanie przyjętych założeń odbywa się przede wszystkim przy pomocy Stałego Biura HKPPM (*Permanent Bureau*) z siedzibą w Hadze. W jego ramach, a także w biurach regionalnych HKPPM w Hong Kongu i Buenos Aires pracę zapewniającą bieżące sprawne funkcjonowanie organizacji świadczy 16 pracowników merytorycznych (w tym Sekretarz Generalny HKPPM i czterech sekretarzy) oraz 16 członków personelu administracyjnego⁴. Wskazuje się, że utworzenie w 2012 r. biura regionalnego HKPPM (*Regional Office for Asia and the Pacific*) z siedzibą w Hong Kongu miało pozytywny wpływ na zainteresowanie członkostwem w organizacji przez państwa tego regionu⁵. Warto podkreślić, że od 2000 r. do organizacji przystąpiło 41 podmiotów, co stanowi aż 47% ogólnej liczby członków konferencji, w tym 17 państw położonych w Azji⁶, co z kolei wskazuje na rosnące znaczenie ekonomiczne i polityczne tego kontynentu. Można więc stwierdzić, że strategia HKPPM nastawionej na pozyskiwanie członków spoza Europy i Północnej Ameryki przynosi pozytywny rezultat⁷.

Haska Konferencja Prawa Prywatnego Międzynarodowego stanowi obecnie główne światowe forum dla działań na rzecz unifikacji prawa prywatnego międzynarodowego. Przyjmowane w jej ramach instrumenty prawne mają wpływ na regulacje podejmowane w tym zakresie przez Unię Europejską⁸. Aktualne projekty legislacyjne

³ Zgodnie z art. 1 Statutu Haskiej Konferencji Prawa Prywatnego Międzynarodowego: *La Conférence de La Haye a pour but de travailler à l'unification progressive des règles de droit international privé*; zob. *Statut de la Conférence de la Haye de droit international privé*, <https://www.hcch.net/fr/instruments/conventions/full-text/?cid=29> [dostęp: 20.07.2022].

⁴ *The team of the Permanent Bureau*, <https://www.hcch.net/en/governance/team-of-the-permanent-bureau> [dostęp: 25.07.2021].

⁵ W. Brydie-Watson, *The three sisters of private international law: an increasingly cooperative family rather than sibling rival* [w:] *The Elgar Companion to the Hague Conference on Private International Law*, red. T. John, R. Gulati, B. Koehler, s. 25.

⁶ Według stanu na dzień 2 lipca 2021 r.

⁷ Pozyskanie większej reprezentacji państw członkowskich z Afryki, Azji i południowego wschodu stanowiło jedno z zasadniczych założeń w strategicznym planie HKPPM, przyjętym w 2002 r.; zob. *Conférence de la Haye de Droit International Privé Plan Stratégique*, <https://assets.hcch.net/docs/f5e6831a-9e8b-4bc8-b622-f92f4d25ad61.pdf> [dostęp: 2.07.2021].

⁸ Jak wskazuje M. Harding, wpływ ten można zaobserwować zwłaszcza w regulacjach z zakresu prawa rodzinnego, takich jak rozporządzenie Rady (WE) nr 4/2009 z dnia 18 grudnia 2008 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń oraz współpracy w zakresie zobowiązań alimentacyjnych; M. Harding, *The Harmonisation of Private International Law in Europe: Taking the Character out of Family Law?*, „Journal of Private International Law” 2011, vol. 7, no. 1, s. 203–229. Na zagadnienia te zwraca również uwagę J. von Hein, *The role of HCCH in shaping private international law*

podejmowane w ramach HKPPM dotyczą szerokiego spektrum zagadnień prawa prywatnego, takich jak związki pozamałżeńskie, w tym również zarejestrowane związki partnerskie⁹, umowy w sprawach rodzinnych z udziałem dzieci¹⁰, rodzicielstwo lub też surogacja¹¹, prawo własności intelektualnej (prace nad nim przebiegają we współpracy ze Światową Organizacją Własności Intelektualnej)¹² oraz uznawania i wykonywania orzeczeń o udzieleniu ochrony w postępowaniach cywilnych¹³. Przyjęto, że kolejny etap postępujących prac nad ujednocnieniem reguł jurysdykcji (w ramach *Jurisdiction Project*)¹⁴ koncentrować się będzie wokół zagadnienia jurysdykcji bezpośredniej oraz minimalizowania wiążących się z nią potencjalnych ryzyk¹⁵. Postępują również prace nad instrumentem *soft law* dotyczącym internetowego systemu rozstrzygania sporów w sprawach z udziałem zagranicznych turystów i odwiedzających¹⁶. Podczas działań legislacyjnych towarzyszących konwencjom, które weszły w życie na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat, dostrzegalne stało się, że opracowywanie regulacji prawnych adekwatnych do potrzeb dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości stanowi nie tylko podstawowy cel HKPPM, lecz jest również źródłem nieustannych wyzwań towarzyszących jej bieżącej działalności.

Wspomniane wyzwania zarysowały się wyraźnie na etapie poprzedzającym przyjęcie Konwencji z dnia 30 czerwca 2005 r. o umowach dotyczących właściwości sądu¹⁷. Po długich konsultacjach zakres początkowego projektu został zawężony, a materię

[w:] *The Elgar Companion to the Hague Conference on Private International Law*, red. T. John, R. Gulati, B. Koehler, s. 112 i n.

⁹ *Legislative projects. Cohabitation outside marriage*, <https://www.hcch.net/en/projects/legislative-projects/cohabitation> [dostęp: 26.07.2021].

¹⁰ *Legislative projects Family agreements involving children*, <https://www.hcch.net/en/projects/legislative-projects/recognition-and-enforcement-of-agreements> [dostęp: 26.07.2021].

¹¹ *Legislative projects. Parentage/ surrogacy*, <https://www.hcch.net/en/projects/legislative-projects/parentage-surrogacy> [dostęp: 26.07.2021].

¹² *Legislative projects. Intellectual Property*, <https://www.hcch.net/en/projects/legislative-projects/intellectual-property-section> [dostęp: 26.07.2021].

¹³ *Legislative projects. Recognition and enforcement of foreign civil protection orders*, <https://www.hcch.net/en/projects/legislative-projects/protection-orders> [dostęp: 26.07.2021]; Szerzej o możliwych rozwiązaniach konwencyjnych w przedmiocie uznawania i wykonywania orzeczeń: A.T. von Mehren *Recognition and enforcement of foreign judgments – a new approach for the Hague Conference?*, „Law and Contemporary Problems” 1994, no 57, vol. 3, s. 271–287.

¹⁴ *Legislative projects. Jurisdiction Project*, <https://www.hcch.net/en/projects/legislative-projects/jurisdiction-project> [dostęp: 26.07.2021].

¹⁵ *Conclusions & recommendations adopted by Council, Council on General Affairs and Policy of the Conference (13–15 March 2018)*, <https://assets.hcch.net/docs/715fc166-2d40-4902-8c6c-e98b3def3b92.pdf> [dostęp: 27.01.2022]. Szerzej o projekcie i możliwych dalszych działaniach na rzecz zapewniania jednolitych reguł jurysdykcji: E. Jueptner, *The Hague Jurisdiction Project – what options for The Hague Conference?*, „Journal of Private International Law” 2020, vol. 16, no. 2, s. 247–274 oraz J. Bloom *The Court Jurisdiction and Proceedings Transfer Act and the Hague Conference’s Judgments and Jurisdiction Projects*, „Osgoode Hall Law Journal”, vol. 55, issue 1, s. 257–304.

¹⁶ *Legislative projects. Tourists and Visitors (ODR) Project*, dostępne na stronie: <https://www.hcch.net/en/projects/legislative-projects/protection-of-tourists> [dostęp: 26.07.2021].

¹⁷ Konwencja o umowach dotyczących właściwości sądu, zawarta w dniu 30 czerwca 2005 r. (Dz. Urz. UE L 133 z 2009 r., s. 3 (dalej: Konwencja o umowach dotyczących właściwości sądu).

podzielono na kilka instrumentów prawnych¹⁸. Z zakresu zastosowania tej konwencji wyłączono przede wszystkim umowy konsumenckie, sprawy dotyczące stanu cywilnego i zdolności do czynności prawnych osób fizycznych, sprawy z zakresu prawa rodzinnego, przewóz osób i rzeczy, prawa rzeczowe na nieruchomościach oraz najem i dzierżawę nieruchomości oraz ważność praw własności intelektualnej innych niż prawa autorskie i prawa pokrewne¹⁹. W postanowieniach Konwencji o umowach dotyczących właściwości sądu przewiduje się zasadniczo wyłączną właściwość wybranego przez strony sądu do rozstrzygnięcia sporu objętego ważną umową stron (art. 5), obowiązek zawieszenia postępowania albo stwierdzenia braku swojej właściwości przez sąd państwa niebędącego państwem wybranego sądu (art. 6), a także zapewnia się uznanie i wykonanie orzeczeń wydanych przez wskazany przez strony sąd w innych państwach będących stronami tej konwencji (art. 8). Przyjęcie tego instrumentu prawnego zapewniało sądowe uznanie dla zawartych w umowach stron klauzul jurysdykcyjnych i stanowiło istotny krok w kierunku wzmocnienia pewności prawnej w transgranicznych transakcjach handlowych. Idea ujednoczenia zagadnień wiążących się z postępowaniami w sprawach cywilnych i handlowych oraz pogłębiania współpracy sądowej w tym zakresie znalazła swój wyraz kilkanaście lat później, podczas XXII sesji dyplomatycznej Haskiej Konferencji Prawa Prywatnego Międzynarodowego, która odbyła się w dniach od 18 czerwca do 2 lipca 2019 r. Przyjęto wówczas Konwencję o uznawaniu i wykonywaniu zagranicznych orzeczeń w sprawach cywilnych i handlowych z dnia 2 lipca 2019 r.²⁰ U podstaw prac nad tym aktem znalazły się dostrzegalne wciąż problemy w zakresie przewidywalności prawnej oraz kosztów związanych z transgranicznym obiegiem orzeczeń²¹. W odróżnieniu od Konwencji o umowach dotyczących właściwości sądu, zakres regulacji konwencji z 2019 r. dotyczy się uznawania i wykonywania orzeczeń wydanych w wyniku zaistnienia innych okoliczności niż klauzula jurysdykcyjna zawarta w umowie stron. Instrument ten znajduje ponadto zastosowanie również do umów konsumenckich oraz indywidualnych umów o pracę. Jego przyjęcie, stanowiące zwieńczenie kolejnego etapu prac HKPPM w zakresie znoszenia barier w transgranicznych postępowaniach w sprawach cywilnych i handlowych, spotkało się z pozytywnym przyjęciem przedstawicieli doktryny²². Okazało się również przyczynkiem do refleksji nad wyborem najbardziej adekwatnych metod międzynarodowej harmonizacji aspektów praktycznych wiążących się z jurysdykcją bezpośrednią²³.

¹⁸ Szerzej o przebiegu prac nad Konwencją o umowach dotyczących właściwości sądu: A. Schulz, *The 2005 Hague Convention on Choice of Court Clauses*, „Journal of International & Comparative Law” 2006, vol. 12, issue 2, s. 433–436.

¹⁹ Art. 2 Konwencji o umowach dotyczących właściwości sądu.

²⁰ *The Convention of 2 July 2019 on the Recognition and Enforcement of Foreign Judgments in Civil or Commercial Matters* (HCCH 2019 Judgments Convention), <https://assets.hcch.net/docs/806e290e-bbd8-413d-b15e-8e3e1bf1496d.pdf> [dostęp: 5.01.2022].

²¹ *HCCH Strategic plan 2019–2022*, s. 4, <https://assets.hcch.net/docs/bb7129a9-abee-46c9-ab65-7da398e51856.pdf> [dostęp: 26.07.2021].

²² Zob. A. Bonomi, Ch.M. Mariottini, *A game changer in international litigation? Roadmap to the 2019 Hague Judgments Convention*, „Yearbook of Private International Law” 2018/2019, vol. 20, s. 537–567;

²³ Zgłaszane są postulaty przyjęcia protokołu do konwencji, co istotnie przełożyłoby się na rzeczy-

Kolejnym przejawem aktywnej działalności HKPPM na rzecz wspierania rozwoju relacji handlowych z udziałem kontrahentów z różnych państw są – zatwierdzone w dniu 19 marca 2015 r. – zasady dotyczące wyboru prawa właściwego dla międzynarodowych umów handlowych²⁴. Stanowiły one pierwszy w historii HKPPM instrument *soft law*, służący interpretacji, uzupełnianiu i rozwijaniu norm prawa prywatnego międzynarodowego. Praktyczny wymiar ich zastosowania wzmocniony został dodatkowo przez opracowany wspólnie przez HKPPM oraz UNICITRAL i UNIDROIT przewodnik odnoszący się do instrumentów przyjętych w zakresie międzynarodowych kontraktów handlowych (*Legal Guide to Uniform Instruments in the Area of International Commercial Contracts, with a Focus on Sales*). Celem przewodnika jest zarówno przedstawienie relacji prawnej pomiędzy regulacjami przyjętymi w ramach każdej z tych instytucji, jak również promowanie ich stosowania oraz jednolitej interpretacji, co tym samym ma za zadanie wzmocnić przewidywalność i przejrzystość obrotu prawnego²⁵.

Konsekwencje postępującej globalizacji silnie przejawiają się nie tylko w obszarze międzynarodowych transakcji handlowych, lecz także w sprawach dotyczących nieprofesjonalnych uczestników obrotu, których życie oraz relacje rodzinne coraz częściej nie zamykają się w granicach jednego państwa. Ze względu na dążenie do zapewnienia im w tych działaniach wzmożonej ochrony prawnej, w ostatnich kilkunastu latach zaobserwować można wzmożone działania legislacyjne HKPPM w sprawach kolizyjnoprawnych z zakresu prawa rodzinnego. W dniu 23 listopada 2007 r. w jej ramach przyjęto Konwencję o międzynarodowym dochodzeniu alimentów na rzecz dzieci i innych członków rodziny²⁶. Akt ten wraz z towarzyszącym mu protokołem²⁷ w istotny sposób przyczyniają się do zapewniania efektywnego systemu ochrony członków rodziny (w szczególności dzieci) w relacjach transgranicznych. Wyrazem dbałości o użyteczność rozwiązań zawartych w konwencji z 2007 r. i protokole do niej jest bieżące monitorowanie ich wdrażania (m.in. poprzez zaplanowane na 2022 r. pierwsze spotkanie komisji (*Special Commission on the practical operation of the 2007 Child Support*

wiste ujednoczenie podstaw międzynarodowej jurysdykcji bezpośredniej, zgodnie z koncepcją *asymmetric mixed convention*, zob. E. Jueptner *The Hague Jurisdiction Project – what options for The Hague Conference?*, „Journal of Private International Law” 2020, vol. 16, no. 2, s. 247–274; D.A.A. Reisman, *Breaking-Bad: Fail-Safes to the Hague Judgments Convention*, „The Georgetown law journal” 2021, vol. 109:879, s. 879–906; autorka wskazuje jednak również na zagrożenia, które wiązać się mogą z ograniczonym zakresem możliwych reakcji stron konwencji na obniżenie standardu sądownictwa w innym państwie.

²⁴ Tłum. na język polski: P. Tereszkievicz [w:] „Kwartalnik Prawa Prywatnego” 2016, t. 25, z. 4, s. 930–939.

²⁵ *Introduction. Origin and purpose of the Guide* [w:] *Legal Guide to Uniform Instruments in the Area of International Commercial Contracts, with a Focus on Sales*, s. 2, <https://assets.hcch.net/docs/0571d8ca-8b56-41a2-8443-4fe93e306c17.pdf> [dostęp: 26.07.2021].

²⁶ Konwencja o międzynarodowym dochodzeniu alimentów na rzecz dzieci i innych członków rodziny, sporządzona dnia 23 listopada 2007 r. (Dz. Urz. UE L 192 z 2011 r., s. 51; dalej: konwencja z 2007 r.).

²⁷ Protokół o prawie właściwym dla zobowiązań alimentacyjnych (Dz. Urz. UE L 331 z 2009 r., s. 19), będący załącznikiem do decyzji Rady z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie zawarcia przez Wspólnotę Europejską Protokołu haskiego z dnia 23 listopada 2007 r. o prawie właściwym dla zobowiązań alimentacyjnych (Dz. Urz. UE L 331, s. 17).

Convention and on the 2007 Child Maintenance Protocol), którego tematem będą praktyczne aspekty zastosowania rozwiązań konwencyjnych), a także adaptowanie przyjętych instrumentów prawnych do rozwoju nowych technologii poprzez elektroniczne systemy. Dotyczy to nie tylko rozwiązań przewidzianych w Konwencji dotyczących cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę²⁸ (wdrażanych m.in. przy pomocy *International Child Abduction Database – INCADAT*) oraz postanowień Konwencji o prawie właściwym dla zobowiązań alimentacyjnych²⁹ (których efektywnemu realizowaniu służy system *iSupport*, umożliwiający elektroniczną komunikację i zarządzanie przy dochodzeniu alimentów w innych państwach), a także regulacji Konwencji znoszącej wymóg legalizacji zagranicznych dokumentów urzędowych³⁰ (odpowiedź na wyzwania współczesności stanowi dążenie do wydawania i korzystania z apostille w formie elektronicznej, co umożliwił ma *Electronic Apostille Programme – eAPP*). Podejmowane inicjatywy powodują, że przyjęte w ramach powyższych konwencji rozwiązania prawne, mimo upływu wielu lat od ich uchwalenia, zachowują elastyczność oraz pozostają jednymi z najbardziej doniosłych dla praktycznego obrotu prawnego.

Obchody 125. rocznicy Haskiej Konferencji Prawa Prywatnego Międzynarodowego (które miały miejsce w 2018 r.) stały się okolicznością skłaniającą do refleksji nad przyszłością prawa prywatnego międzynarodowego oraz wyzwaniami rysującymi się przed konferencją w perspektywie najbliższych lat³¹. Przejawem działań w tym zakresie było przyjęcie strategicznego planu HKPPM na lata 2019–2022³². W dokumencie tym wyodrębniono pięć strategicznych priorytetów (*strategic priorities*) organizacji na wskazany czas oraz zakreślono działania, poprzez które mają one zostać osiągnięte.

Jako pierwszy priorytet konferencji w zaplanowanych działaniach wskazano normatywną pracę na rzecz rozwoju traktatów międzynarodowych HKPPM i niewiążących prawnie instrumentów obejmujących jednolite zasady prawa prywatnego

²⁸ Konwencja dotycząca cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę, sporządzona w Hadze dnia 25 października 1980 r. (tekst jedn. Dz. U. z 1995 r. Nr 108, poz. 528; dalej: Konwencja dotycząca cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka).

²⁹ Konwencja o prawie właściwym dla zobowiązań alimentacyjnych, sporządzona w Hadze dnia 2 października 1973 r. (tekst jedn.: Dz. U. z 2000 r. Nr 39, poz. 444).

³⁰ Konwencja znosząca wymóg legalizacji zagranicznych dokumentów urzędowych, sporządzona w Hadze dnia 5 października 1961 r. (tekst jedn.: Dz. U. z 2005 r. Nr 112, poz. 938; dalej: Konwencja znosząca wymóg legalizacji zagranicznych dokumentów urzędowych).

³¹ Zagadnieniom tym poświęcony został dokument *The future of Private International Law and the challenges to The Hague Conference on Private International Law within the next 25 years. A survey conducted jointly by ASADIP and the Regional Office of The HCCH for Latin America and the Caribbean. Final report*, <http://www.asadip.org/v2/wp-content/uploads/2019/02/HCCH-ASADIP-Survey-Final-Report.pdf> [dostęp: 26.07.2021]. Odpowiedzi udzielone przez państwa członkowskie ASADIP (*American Association of Private International Law*) z obszaru Ameryki Południowej podzielono na zagadnienia priorytetowe w perspektywie krótko-, średnio- oraz długoterminowej. Do najistotniejszych zagadnień w perspektywie krótkoterminowej zaliczono międzynarodową współpracę prawną (88% udzielonych odpowiedzi), wdrażanie nowych technologii (78% udzielonych odpowiedzi) oraz uznawanie i wykonywanie orzeczeń (74% odpowiedzi).

³² *HCCH Strategic Plan 2019–2022*, <https://assets.hcch.net/docs/bb7129a9-abee-46c9-ab65-7da398e51856.pdf> [dostęp: 25.07.2021].

międzynarodowego³³. Rosnąca liczba skomplikowanych i nieoczywistych przypadków, w których znajdują zastosowanie rozwiązania przyjęte w instrumentach prawnych konferencji, pociąga za sobą potrzebę zapewnienia im z jednej strony – łatwego dostępu do regulacji mogących mieć wpływ na ich sytuację prawną, z drugiej zaś – kreuje wyzwania w zakresie zapewnienia pewności i przewidywalności rozwiązań. Cel ten HKPPM zamierza realizować poprzez poszerzoną współpracę w ramach konsultacji z podmiotami, względem których zasadne mogą okazać się działania legislacyjne konferencji. Stosowne rozwiązania prawne mają być proponowane nie tylko w formie traktatów, lecz także instrumentów *soft law*, w sytuacjach gdy akty o wiążącej mocy będą mniej adekwatnym środkiem bądź brak będzie porozumienia członków HKPPM w przedmiocie ich przyjęcia³⁴.

Niemniej ważny dla podmiotów zaangażowanych w sytuacje na styku różnych porządków prawnych jest drugi ze strategicznych priorytetów konferencji na lata 2019–2022³⁵. Przyjmowane w tym zakresie regulacje prawne mogą okazać się iluzoryczne bez zapewnienia prawidłowej i efektywnej implementacji konwencji oraz instrumentów prawnych. Z tego względu, przyjmowanym w ramach HKPPM aktom prawnym towarzyszą komisje zajmujące się praktycznymi aspektami ich stosowania (*Special Commissions on the Practical Operation of Conventions*), jak również sieć międzynarodowej komunikacji sędziów (*International Hague Network of Judges*). Działania na rzecz efektywnego stosowania przyjmowanych konwencji dodatkowo wzmacniane są przez przewodniki dobrych praktyk (*guides to good practice*)³⁶ oraz praktyczne podręczniki (*practical handbooks*)³⁷ zamieszczane na stronie internetowej oraz w mediach społecznościowych HKPPM. Bieżące wsparcie praktyczne realizowane jest ponadto przy udziale centralnych organów działających w państwach członkowskich konferencji (*central authorities*)³⁸, oraz za pomocą specjalistycznych baz danych (INCADAT oraz INCASTAT) i platform umożliwiających kooperację na zaawansowanym poziomie. Tak zróżnicowane oraz wielowymiarowe wsparcie na rzecz implementacji i praktycznej użyteczności regulacji przyczynia się do postrzegania przyjmowanych aktów prawnych jako elastycznych „żywych instrumentów”, których efektywne stosowanie jest

³³ *Strategic Priority 1: Normative work: developing the HCCH's international treaties and legally non-binding instruments comprising uniform rules of private international law, HCCH Strategic Plan 2019–2022*, s. 3, <https://assets.hcch.net/docs/bb7129a9-abee-46c9-ab65-7da398e51856.pdf> [dostęp: 25.07.2021].

³⁴ *Ibidem*.

³⁵ *Strategic Priority 2: Non-normative work: ensuring the proper, effective and efficient implementation and operation of the HCCH's Conventions and instruments through post-Convention services and assistance, HCCH Strategic Plan 2019–2022*, s. 5, <https://assets.hcch.net/docs/bb7129a9-abee-46c9-ab65-7da398e51856.pdf> [dostęp: 25.07.2021].

³⁶ *Publications. Guides to good practice*, <https://www.hcch.net/en/publications-and-studies/publications2/guides-to-good-practice> [dostęp: 25.07.2021].

³⁷ *Publications. Practical handbooks*, <https://www.hcch.net/en/publications-and-studies/publications2/practical-handbooks> [dostęp: 25.07.2021].

³⁸ *Authorities. Convention of 15 November 1965 on the Service Abroad of Judicial and Extrajudicial Documents in Civil or Commercial Matters*, <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/authorities1/?cid=17> [dostęp: 25.07.2021].

zapewnione mimo różnic w porządkach prawnych. Nacisk na praktyczny wymiar rozwiązań zawartych w instrumentach prawnych przejawia się ponadto w planach nawiązywania oraz rozwijania współpracy z organizacjami międzynarodowymi i uniwersytetami, a także w planowanych seminariach eksperckich i szkoleniach (które realizowane mają być także przy pomocy stworzonej w tym celu platformy internetowej). Pozostaje to w spójności z trzecim ze strategicznych priorytetów HKPPM – promowaniem inkluzywności (*promoting inclusiveness*). Dzięki temu organizacja ma szansę pozostać uniwersalnym forum dialogu, wymiany poglądów i współpracy, łączącym różnorodne tradycje prawne z poszanowaniem odmiennych kultur, różnic geograficznych i prawnych. Konferencja wydaje się świadoma swej doniosłej roli we współczesnym świecie i deklaruje realizację tego założenia również poprzez zacieśnianie współpracy z ONZ oraz z „siostrzanymi” UNICITRAL i UNIDROIT, a także nawiązywanie kontaktów i współpracy z innymi uczestnikami dyskursu międzynarodowego³⁹.

Sprostanie wyzwaniom współczesności oraz realizowanie założonych celów w wewnętrznej i zewnętrznej sferze działalności HKPPM nie byłoby możliwe, gdyby nie silne i skutecznie działające struktury organizacji. Z tego względu istotna jest potrzeba zapewnienia sprawnego działania biur HKPPM poprzez zapewnienie odpowiedniego poziomu merytorycznego ich pracowników, a także nowoczesnej infrastruktury administracyjnej, pozwalającej na rzetelne zarządzanie danymi oraz informacjami. Niemniej ważnym celem jest opracowanie zrównoważonego oraz odpowiedzialnego budżetu konferencji, którego realizacja związana będzie z jednej strony z nadzorem nad finansowaniem realizowanych w ramach konferencji przedsięwzięć, z drugiej natomiast – z dbałością o rozsądne i transparentne pozyskiwanie trwałego finansowania ze strony podmiotów z sektora prywatnego. Doroczny raport z realizowania strategicznego planu na lata 2019–2022 przedstawiany jest dorocznie Radzie ds. Ogólnych i Politycznych Konferencji⁴⁰.

Zaprezentowane powyżej zwięzłe podsumowanie aktualnych kierunków działalności HKPPM prowadzi do obserwacji, że przy realizowaniu swej misji organizacja ta nie pozostaje obojętna na zmiany zachodzące we świecie, płynnie i postępowo wychodząc naprzeciw wyzwaniom współczesności. Podkreślić należy, że przeważająca większość instrumentów prawnych przyjętych na przestrzeni 125-letniej działalności konferencji przetrwała próbę czasu, a dbałość o jednolite oraz prawidłowe wykorzystywanie przyjętych aktów prawnych znajduje odzwierciedlenie w powszechnym ich wykorzystywaniu⁴¹. Jak wskazuje Christophe Bernasconi – Sekretarz Generalny

³⁹ W tym AALCO (*Asian-African Legal Consultative Organization*), ASEAN (*Association of South-East Asian Nations*), AU (*African Union*), CARICOM (*The Caribbean Community and Common Market*), CIS (*Commonwealth of Independent States*), OAS (*Organization of American States*), OHADA (*Organization for the Harmonization of African Business Law*), UNICEF (*United Nations International Children's Emergency Fund*), WIPO (*World Intellectual Property Organization*), *HCCCH Strategic Plan...*, s. 8.

⁴⁰ *Ibidem*, s. 13.

⁴¹ Według stanu na dzień 25 lipca 2021 r., konwencja z 2007 r. wiąże 41 państw oraz Unię Europejską, zob. *Child Support Convention enters into force for Serbia*, <https://www.hcch.net/en/news-archive/details/?varevent=786> [dostęp: 25.07.2021]. Stronami Konwencji znoszącej wymóg legalizacji zagranicznych dokumentów urzędowych jest 120 państw; zob. *Singapore accedes to the Apostille Conven-*

HKPPM – wartości przyświecające utworzeniu organizacji oraz pozostające głównym celem jej działalności dążenie do zapewniania bezpieczeństwa prawnego na styku różnych kultur i porządków prawnych pozostają dziś bardziej aktualne niż kiedykolwiek⁴². Ogromne znaczenie dla implementacji oraz praktycznego stosowania przyjmowanych w ramach konferencji konwencji i instrumentów prawnych ma działalność na polu pozalegisłacyjnym. Praca nad przyjmowanymi w ramach HKPPM aktami prawnymi nie tylko na etapie legislacyjnym, lecz także na etapie ich praktycznego wdrażania – przekłada się zarówno na zainteresowanie członkostwem w konferencji, jak i przystępowaniem do przyjmowanych przez nią konwencji. Jest to zadanie niełatwe, a efekty jego wykonania zależą nie tylko od samej organizacji, lecz także od aktywności każdego z jej członków. Od tego, w jakim stopniu konferencja sprostą zakreślonym sobie celom działalności, w dużej mierze zależeć będzie jej rola w przyszłym świecie, a co za tym idzie – postęp w dziedzinie harmonizacji prawa prywatnego międzynarodowego.

Literatura

- Bernasconi Ch., *Foreword I* [w:] *The Elgar Companion to the Hague Conference on Private International Law*, red. T. John, R. Gulati, B. Koehler, Cheltenham, UK / Northampton, MA, USA, 2020.
- Bloom J., *The Court Jurisdiction and Proceedings Transfer Act and the Hague Conference's Judgments and Jurisdiction Projects*, „Osgoode Hall Law Journal”, vol. 55, iss. 1, s.257–304.
- Bonomi A., Mariottini Ch. M., *A game changer in international litigation? Roadmap to the 2019 Hague Judgments Convention*, „Yearbook of Private International Law” 2018/2019, vol. 20.
- Brydie-Watson W., *The three sisters of private international law: an increasingly cooperative family rather than sibling rivals* [w:] *The Elgar Companion to the Hague Conference on Private International Law*, red. T. John, R. Gulati, B. Koehler, Cheltenham, UK / Northampton, MA, USA, 2020.
- Harding M., *The Harmonisation of Private International Law in Europe: Taking the Character out of Family Law?*, „Journal of Private International Law” 2011, vol. 7 no 1.
- Jueptner E., *The Hague Jurisdiction Project – what options for The Hague Conference?*, „Journal of Private International Law” 2020, vol. 16, no. 2.
- Reisman D.A.A., *Breaking-Bad: Fail-Safes to the Hague Judgments Convention*, „The Georgetown Law Journal” 2021, vol. 109:879.

tion, <https://www.hcch.net/en/news-archive/details/?varevent=781> [dostęp: 25.07.2021]; Konwencja o doręczeniu za granicą dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych i handlowych, sporządzona w Hadze dnia 15 listopada 1965 r. (Dz. U. z 2000 Nr 87, poz. 968) wiąże 78 stron; zob. *Marshall Islands accedes to the Service Convention*, <https://www.hcch.net/en/news-archive/details/?varevent=745> [dostęp: 25.07.2021]; stronami Konwencji dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia.s jest 101 państw; zob. *1980 Child Abduction Convention enters into force for Barbados*, <https://www.hcch.net/en/news-archive/details/?varevent=698> [dostęp: 25.07.2021]; natomiast do Konwencji o ochronie dzieci i współpracy w dziedzinie przysposobienia międzynarodowego sporządzonej w Hadze dnia 29 maja 1993 r. (Dz. U. z 2000 r. Nr 39, poz. 448) przystąpiły 102 umawiające się strony, zob. *Congo: A new Contracting Party to the Adoption Convention and a 154th Connected State to the HCCH!*, <https://www.hcch.net/en/news-archive/details/?varevent=713> [dostęp: 25.07.2021].

⁴² Ch. Bernasconi, *Foreword I* [w:] *The Elgar Companion to the Hague Conference on Private International Law*, red. T. John, R. Gulati, B. Koehler, Cheltenham, UK / Northampton, MA, USA, 2020, p. XXIII.

- Schulz A., *The 2005 Hague Convention on Choice of Court Clauses*, „Journal of International & Comparative Law” 2006, vol. 12, issue 2.
- Tereszkiewicz P., *Zasady dotyczące wyboru prawa właściwego dla międzynarodowych umów handlowych*, „Kwartalnik Prawa Prywatnego” 2016, t. 25, z. 4.
- Von Hein J., *The role of HCCH in shaping private international law* [w:] *The Elgar Companion to the Hague Conference on Private International Law*, red. T. John, R. Gulati, B. Koehler Cheltenham, UK / Northampton, MA, USA, 2020.
- Von Mehren A.T., *Recognition and enforcement of foreign judgments – a new approach for the Hague Conference?*, „Law and Contemporary Problems” 1994, no 57, vol. 3.

Streszczenie

Kinga Konieczna

Aktualności z działalności Haskiej Konferencji Prawa Prywatnego Międzynarodowego

Haska Konferencja Prawa Prywatnego Międzynarodowego (HKPPM) stanowi obecnie główne światowe forum dla działań na rzecz unifikacji prawa prywatnego międzynarodowego. Konsekwencje postępującej globalizacji silnie przejawiają się nie tylko w obszarze międzynarodowych transakcji handlowych, lecz także w sprawach dotyczących nieprofesjonalnych uczestników obrotu, których życie oraz relacje rodzinne coraz częściej nie zamykają się w granicach jednego państwa. Obchody 125. rocznicy działalności HKPPM stały się okolicznością skłaniającą do refleksji zarówno nad bogatym dorobkiem legislacyjnym konferencji, jak i nad przyszłością prawa prywatnego międzynarodowego oraz najistotniejszymi wyzwaniem w tej dziedzinie w perspektywie najbliższych lat. Artykuł zwięźle prezentuje aktualne kierunki działalności HKPPM oraz jej struktury organizacyjne, które pełnią fundamentalną rolę dla sprawnego realizowania założonych celów. Ich analiza prowadzi do obserwacji, że HKPPM nie pozostaje obojętna na zmiany zachodzące w świecie, płynnie i postępowo wychodząc naprzeciw wyzwaniom współczesności. Przeważająca większość instrumentów prawnych przyjętych na przestrzeni 125-letniej działalności konferencji przetrwała próbę czasu, a dbałość o jednolite oraz prawidłowe wykorzystywanie przyjętych aktów prawnych znajduje odzwierciedlenie w powszechnym ich wykorzystywaniu.

Słowa kluczowe: Haska Konferencja Prawa Prywatnego Międzynarodowego; prawo prywatne międzynarodowe; międzynarodowe postępowanie w sprawach cywilnych i handlowych.

Summary

Kinga Konieczna

Overview of the Ongoing Activities of the Hague Conference on Private International Law

The purpose of the Hague Conference on Private International Law is to work for the harmonisation and progressive unification of the rules of private international law. Its work aims to provide

people who live and act across borders with a high level of legal certainty. The paper analyses the structure and working methods of the Organisation and presents its significant achievements in the areas of international legal cooperation, family law, and civil procedure. It also presents an overview of its more than 125 years of experience in the gradual unification of global solutions of private international law. The article contains a brief presentation of the ongoing legislative projects and crucial future directions of the Conference, set out in The HCCH Strategic Plan 2019–2022. Apart from introducing treaties and legally non-binding instruments, the Organisation also delivers post-Convention services and accessible information for the benefit of its members. As it continues its efforts to improve the practical operation of the HCCH conventions and instruments, the Organisation faces ongoing challenges related to globalisation and digitalisation, which require constant and thorough responses to more complex scenarios.

Keywords: Hague Conference on Private International Law; private international law; international legal cooperation; cross-border transactions.